

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum iustitia semper sit virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

in comparatione ad aequalitatem importet, ex sua ratione iustitia habet, quod sit ad alterum: nihil enim est sibi aequale, sed alteri. Et quia ad iustitiam pertinet actus humanos rectificare, ut dicitur in 2. ad Cor. 13. Quod est, necesse est quod aequalitas iustitia, quam requirit iustitia, sit diversorum agere potest. Actiones autem sunt suppositorum, & totorum, non autem proprie loquendo, partium, & formarum, seu potentiarum. Non enim proprie dicitur quod manus percutiat, sed homo per manus: neque proprie dicitur quod calor calefaciat, sed ignis per calorem: secundum tamen similitudinem quadam haec dicuntur. Iustitia ergo proprie dicta requirit diversitatem suppositorum, & ideo non est nisi unius hominis ad alium: sed secundum similitudinem accipiuntur in uno & eodem homine diversa principia actionum, quasi diversa agentia, sicut ratio & irascibilis & concupiscibilis: & ideo metaphorice in uno & eodem homine dicitur iustitia, secundum quod ratio imperat irascibili, & concupiscibili, & secundum quod haec obediunt rationi, & universali ter fecerunt quod unicuique parti hominis attribuit quod ei convenit. Unde & Philosophus in 3. Ethic. hanc iustitiam appellat secundum metaphoram dictam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod iustitia quod fit per fidem in nobis, est per quam iustificatur impius, quae quidem in ipsa debita ordinatione partium animae consistit, sicut supra dictum est, cum de iustificatione impii ageretur. Hoc autem pertinet ad iustitiam metaphorice dictam, quae potest inveniri et in aliquo solitaria vitam agente. Et per hoc patet ratio ad 2.

AD TERTIUM Dicendum, quod iustitia Dei est ab aeterno secundum voluntatem, & propositum aeternum: & in hoc praecipue iustitia consistit, quoniam secundum effectum non sit ab aeterno, quia nihil est Deo coaeternum.

AD QUARTUM Dicendum, quod actiones, quae sunt hominis ad seipsum, sufficienter rectificatur rectificatione passionibus per alias virtutes morales: sed actiones quae sunt ad alterum, indigent speciali rectificatione non solum per comparationem ad agentem, sed etiam per comparationem ad eum, ad quem sunt. Et ideo circa eas est specialis virtus, quae est iustitia.

Super quaest. quinquagesimo octavo articulum tertium.

ARTICULUS III.

Utrum iustitia sit virtus.

IN art. 3. eiusdem q. in responsione ad 3. diligenter distinguere & percipere, in actu exteriori agere, & facere, hoc est, actum immanetem, & transeuntem, & intelligere, quod iustitia est circa actum immanentem ut proprium actum, circa transeuntem vero, ut materiam, verbi gratia. Cum reddo pecuniam creditori, exterior actus dandi pecuniam habet, quod est actus transeuntem, ut est quidam exterior actus, puta, manus: & habet, quod est materia, quae est actor ad hoc, ut ius suum creditori reddat. Cum enim ad multa possum tali

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod iustitia non sit virtus. Dicitur enim Luc. 17. Cum feceritis omnia quae praecipita sunt vobis, dicitur: Servi inutiles sumus, quod debemus facere, fecimus; sed non est inutile facere opus virtutis, dicitur enim Amb. in 2. de officiis, Utilitatem non pecuniarum lucrum aestimationem dicimus, sed acquisitionem pietatis, ergo facere quod quis debet facere, non est opus virtutis, est autem opus iustitiae quod quis facere tenetur, ergo iustitia non est virtus. **¶** 2. Praet. Quod sit ex necessitate, non est meritum: sed reddere aliquid quod suum est, quod pertinet ad iustitiam, est necessitatis, ergo non est meritum: actibus autem virtutum meremur, ergo iustitia non est virtus.

¶ 3. Praet. Omnis virtus moralis est circa agibilia. Ea autem quae exteriorius constituuntur, non sunt agibilia, sed factibilia, ut patet Philosophus in 9. Metaph. Cum ergo ad iustitiam pertinet exteriorius facere aliquid opus secundum se ipsum, videtur quod iustitia non sit virtus moralis.

¶ SED CONTRA est, quod Gregorius dicit in 2. Moralium, quod in quatuor virtutibus, scilicet temperantia, prudentia, fortitudine, & iustitia, nota boni operis structura consurgit.

¶ RESPONDENS. Dicendum, quod virtus moralis bonum reddit actum humanum, & primum bonum facit, quod quidem convenit rationi. In homine bonus redditur ex hoc, quod virtus lam rationis, secundum quam humanum operantur. Unde cum iustitia operantur, est effectus, manifestum est quod opus bonum reddit. Et ut Tullius dicit in de Officiis, facit quod debet, non aliter utilitatem facit quod debet, sed solum abstinere ad amorem, facit utilitatem, in quantum sponte opta voluntate facit illud quod debet, optinere. Unde dicitur Sapientia, quae sapientiam, & iustitiam docet, prudentiam, & iustitiam in vita nihil est utilius hominibus, sicut dicitur in 1. ad Cor. 13. Quod est, quod est utilitas, una coactionis: & haec quae recipiuntur, tollit rationem meriti. Alia autem ex obligatione praecipitur, siue ex necessitate, si aliquis non potest consequi finem voluntate, & talis necessitas non excludit meritum, in quantum aliquis hoc, quod sic voluntarie agit, excludit tamen gloriam actionis, secundum illud 1. ad Cor. 13. Non est mihi gloria: necessitas enim non est iustitia, sed iustitia est circa exteriores res, quantum ad hoc, quod utitur eis ad alterum.

¶ AD SECUNDUM dicendum, quod necessitas, una coactionis: & haec quae recipiuntur, tollit rationem meriti. Alia autem ex obligatione praecipitur, siue ex necessitate, si aliquis non potest consequi finem voluntate, & talis necessitas non excludit meritum, in quantum aliquis hoc, quod sic voluntarie agit, excludit tamen gloriam actionis, secundum illud 1. ad Cor. 13. Non est mihi gloria: necessitas enim non est iustitia, sed iustitia est circa exteriores res, quantum ad hoc, quod utitur eis ad alterum.

¶ AD TERTIUM dicendum, quod iustitia est circa exteriores res, quantum ad hoc, quod utitur eis ad alterum.

¶ AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod iustitia non sit in voluntate sicut in subiecto. Iustitia enim quandoque veritas dicitur: sed veritas non est voluntatis, sed intellectus, ergo iustitia non est in voluntate sicut in subiecto.

ARTICULUS IIII.

Utrum iustitia sit in voluntate sicut in subiecto.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod iustitia non sit in voluntate sicut in subiecto. Iustitia enim quandoque veritas dicitur: sed veritas non est voluntatis, sed intellectus, ergo iustitia non est in voluntate sicut in subiecto.

¶ 2. Praet. Iustitia est circa ea quae sunt ad alterum: sed ordinare aliquid ad alterum est rationis iustitia, ergo non est in voluntate sicut in subiecto, sed magis in ratione.

¶ 3. Praet. Iustitia non est virtus intellectualis, cum non ordinat ad cognitionem: unde relinquitur quod sit virtus moralis: sed subiectum virtutis moralis est rationale per-

Ar. praed. & q. 57. art. 1. & 2. q. 13. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1. & 2. q. 1. ar. 1.

Li. 5. c. 1. no 5.

1. 2. q. 13. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.

2. 2. q. 1. ar. 1.